

Bezskuteczność uznania ojcostwa

data aktualizacji: 2023.05.10 autor:

Kodeks rodzinny i opiekuńczy przewiduje, że mężczyzna, który uznał ojcostwo, może wytoczyć powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania w terminie roku od dnia, w którym dowiedział się, że dziecko od niego nie pochodzi. W razie uznania ojcostwa przed urodzeniem się dziecka już poczętego bieg tego terminu nie może rozpocząć się przed urodzeniem się dziecka.

Celem postępowania o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa jest wykazanie, że dziecko nie pochodzi od mężczyzny, który dokonał uznania ojcostwa. Jedyną przesłanką żądania ustalenia bezskuteczności uznania jest brak pokrewieństwa uznającego i dziecka. Wnoszący powództwo powinien zatem udowodnić, że nie jest biologicznym ojcem dziecka, którego ojcostwo uznał. Może to uczynić za pomocą wszelkich środków dowodowych, choć najpewniejszym dowodem dla wykazania braku pokrewieństwa jest badanie polimorfizmu DNA, które pozwala na ustalenie więzi genetycznej- lub jej braku- między ojcem a dzieckiem.

Dowiedzenie się mężczyzny o tym, że nie jest ojcem dziecka, następuje w chwili, gdy powstaje u niego przekonanie w tym przedmiocie. Sama wątpliwość, nie potwierdzona żadnym wiarygodnym

źródłem, nie jest wystarczająca do rozpoczęcia biegu terminu.

Co istotne, z powództwem o uznanie bezskuteczności uznania ojcostwa może wystąpić każdy mężczyzna niebędący ojcem biologicznym dziecka, który uznał ojcostwo, bez względu na to, czy w chwili składania oświadczenia o uznaniu wiedział o braku istnienia więzi biologicznej pomiędzy nim a dzieckiem. Jak widać, obecnie obowiązujące przepisy wprowadzają priorytet ojcostwa biologicznego wobec ojcostwa prawnego.

Dopuszczalność wniesienia przez mężczyznę, który uznał ojcostwo, powództwa o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa została ograniczona terminem roku liczonym od dnia, w którym dowiedział się, że dziecko nie pochodzi od niego. Ustalenie tej daty może wywołać istotne wątpliwości- może chodzić o uzyskanie stosownej wiadomości od matki dziecka czy też od jakiegokolwiek innej osoby, jeżeli jest to wiadomość na tyle wiarygodna, że mogła wywołać u mężczyzny przekonanie, iż nie jest on ojcem dziecka.

Ustalenie bezskuteczności uznania ze skutkiem *ex tunc* z chwilą uprawomocnienia się wyroku oznacza, że uznający nie może od tej chwili podejmować żadnych działań prawnych czy faktycznych, które dotyczyłyby osoby czy majątku dziecka, a które wchodziły w zakres władzy rodzicielskiej. Nie ulegają natomiast wzruszeniu czynności prawne, których w imieniu dziecka dokonał uznający przed prawomocnym ustaleniem bezskuteczności uznania ojcostwa.

Wyrok ustalający bezskuteczność uznania ojcostwa skutkuje wygaśnięciem wzajemnego obowiązku alimentacyjnego pomiędzy uznającym a dzieckiem. Sąd Najwyższy w jednym z wyroków wskazał, że uznający, którego uznanie zostało ustalone jako bezskuteczne, nie może dochodzić zwrotu poniesionych na dziecko kosztów utrzymania i wychowania, bez względu na to, czy były one spełniane przymusowo czy dobrowolnie.

Można jednak spotkać poglądy przedstawicieli doktryny, zgodnie z którymi nie można wykluczyć możliwości dochodzenia przez mężczyznę dochodzenia zwrotu tych kwot od matki dziecka w takim zakresie, w jakim była ona zobowiązana do alimentowania dziecka, przy założeniu, że obowiązek takiego nie miał uznający. Stanowisko to jest uzasadnione tym bardziej, że matka dziecka korzystała ze świadczeń alimentacyjnych uznającego, spełnianych na rzecz dziecka ze świadomością, że nie jest on ojcem dziecka.

Okoliczności konkretnego przypadku mogą doprowadzić sąd orzekający do wniosku, że żądanie zwrotu wydatkowanych kwot jest uzasadnione, zwłaszcza w sytuacji szczególnego nacechowania postawy matki dziecka złą wolą, np. gdy matka dziecka celowo wprowadziła uznającego w błąd co do pochodzenia dziecka, licząc na to, że ten ma duże możliwości majątkowe w zakresie utrzymania dziecka. Natomiast w przypadku, gdy mężczyzna złożył oświadczenie o uznaniu ojcostwa, wiedząc, że dziecko od niego nie pochodzi, wydaje się, że żądanie zwrotu kwot wyłożonych na utrzymanie i wychowanie dziecka powinno być ocenione jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Źródło: <https://eglos.pl/aktualnosci/item/42058-bezskutecznosci-uznania-ojcostwa>